

універсітэцкай нацыянальнай адукацыі, калі моладзь вучыцца на сваёй нацыянальнай мове, спасцігаючы набыткі папярэдніх пакаленняў.

Нам належыць цудоўны край, на зямлі якога ўжо на пачатку ХУ ст. падняліся мury абарончых храмаў Сынкавічаў, Маламажэйкава, Супрасля. Гэта не толькі доказ асаблівасцей архітэктуры і моцы беларускага духу, але і сведчанне сучаснага гістарычнага бяспамятства. Адбывалася фармаванне сілуэтаў гарадоў, ствараліся прыватныя музейныя калекцыі, цудоўныя помнікі культуры, каналы і інш.

Наша мінулае ў некаторай ступені захавалі нешматлікія музеі. Але іх становішча ў нашай краіне зусім незаўздоравае. "Блуканне па музейных пакутах" скончыцца толькі тады, калі мы ўразумеем, што музей як крыніца культурна-гістарычнай спадчыны, скарбніца мясцовых рэліквій, побыту народа, помнікаў культуры стане падмуркам нашай будучыні. Выкарыстанне закона Рэспублікі Беларусь "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны" падчас выкладання курса дазволіць раскрыць пытанні вызначэння культурна-гістарычнай спадчыны, яе аховы, аднаўлення, адказнасці за парушэнне заканадаўства. На наш погляд, гэтыя веды неабходны ўсім працаўнікам культуры, а ў іх ліку - і менеджэрам сацыякультурнай сферы.

Зразумела, што прапануемы курс культурна-гістарычнай спадчыны не здымае ўсіх праблем нацыянальнай культурнай універсітэцкай адукацыі. Справа адраджэння залежыць і ад школы, і ад таго, як хутка мы пераадолеем стаўленне да культурна-гістарычнай спадчыны як да чагосьці другараднага, нязначнага і як хутка пачнем вывучэнне форм работы, вопыту еўрапейскіх краін і іх універсітэтаў.

Сакалоў А.А.,
канд.пед.наук,
ст.выкладчык

ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА ВЫКЛАДЧЫКА І ЯГО РОЛЯ Ў ФАРМАВАННІ НАВЫКАЎ ДЗЕЛАВЫХ ЗНОСІН ПРЫ ПАДРЫХТОЎЦЫ МЭНЕДЖЭРАЎ ПА АРГАНІЗАЦЫЮ ВОЛЬНАГА ЧАСУ

1. Прафесійная сталасць, кампетэнтнасць выкладчыка ВНУ сёння ўжо не могуць вызначацца толькі сумай спецыяльных ведаў, умен-

няў і навыкаў, адпаведнымі маральна-этычнымі крытэрыямі. Усякае навучанне, як вядома, у значнай меры ажыццяўляецца праз зносіны, кантакты са студэнтамі, перакананне. Адпаведна праз мову, лексіку нашы студэнты і калегі па рабоце пазнаюць (ці не пазнаюць), успрымаюць (ці не ўспрымаюць) нас, выкладчыкаў. Аднак сёння, на жаль, нярэдка яшчэ выкладчыкі не надаюць пэўнай увагі моўнай культуры, якая выступае адным з асноўных паказчыкаў працы выкладчыка ў вышэйшай установе, асабліва ва ўмовах творчай ВНУ. Мэта данага паведамлення: а) выклікаць цікавасць да метадаў і сродкаў, якія дазваляюць павысіць эфектыўнасць інфармацыйнага і камунікатыўнага бакоў зносін у навучанні; б) з улікам узроўню авалодання прафесійнай лексікай, моўнай этыкай дапамагчы ўсім нам стаць больш цікавымі, прывабнымі, аўтарытэтнымі выкладчыкамі універсітэта культуры.

Высокі ўзровень валодання прафесійнай лексікай - галоўны крытэрыі іміджу выкладчыка сучаснай ВНУ.

2. Як карыстацца словам, каб дасягнуць патрэбны нам дзелавы эфект, турбуе многіх. Б.Пастэрнак патрабаваў "не слов, а дела" нават і ад мастацтва слова. Слова, якое вымаўлена ўслых, ва ўсе часы было і застаецца галоўным сродкам выказвання думак, пачуццяў, распаўсюджвання ведаў.

Прафесія выкладчыка ВНУ, як і кіраўніка, менеджэра, адносіцца да прафесій з навешанай моўнай адказнасцю.

У лекцыі выкладчыка на першы план павінны выйсці прафесіяналізм, кампетэнтнасць, якасць і трапнасць слова, рашучасць і мэтанакіраванасць. Не варта дапускаць таго становішча, калі праз нашы моўныя недахопы, хібы студэнты і калегі ўявілі б памылковую карціну нашых здольнасцей. Прымушайце сваю мову працаваць на прафесію!

3. Моўная культура выкладчыка, ступень валодання ім прафесійнай лексікай знаходзяцца ў прамой сувязі з якасцю падрыхтоўкі менеджэраў па арганізацыі вольнага часу, іх уменнямі і навыкамі дзелавых зносін.

Падлічана, што сёння прадстаўнік дзелавых колаў за дзень вымаўляе прыкладна 30 тыс. слоў, альбо звыш 3 тыс. слоў у гадзіну. Слова - лепшая рэклама дзелавога чалавека, галоўная рыса яго іміджу. І не варта траціць шанц, а карыстацца ім з найбольшай для сябе і справы карысцю. Таму адсутнасць майстэрства дзелавых зносін, умення весці дзелавую гутарку, нараду,

перагаворы, у прыватнасці ў кіраўнікоў самага рознага рангу, з'яўляюцца сур'ёзным праблемам у іх прафесійнай падрыхтоўцы і эканамічна абыходзіцца значна даражэй, чым выдаткі на навучанне ў гэтым напрамку. Так, у вядомага амерыканскага даследчыка Дэйлі Карнэгі мы знаходзім наступныя даныя: каля 15% фінансаванага поспеху, якога дасягнуў спецыяліст, варты аднесці на кошт чыста тэхнічных ведаў, астатнія 85% - на кошт яго мастацтва ў чалавечай інжынерцыі.

4. Слова, рыторыка, моўнае мастацтва былі на службе камуністычнай ідэалогіі, таталітарна-бальшавіцкай сістэмы, якая адышла ў нябыт, і з'яўляліся на сутнасці кіраўніцка-рэпрэсіўным інструментам. Сёння ж слова заклікана выканаць прама супрацьлеглую задачу - вучыць чалавека самага кіраваць сабой.

Кожны чалавек імкнецца выказаць свае думкі як мага больш дакладна і выразна. Гэта неабходна і выкладчыкам універсітэта культуры, і яго выхаванцам. Авалоданне прафесійнай лексікай, мастацтвам дзелавых зносін складае аснову сучаснага тыпу выкладчыка, кіраўніка, з'яўляюцца адным з галоўных кампанентаў іх навукова-прафесійнай і дзелавой кампетэнцый і актыўнасці.

Каралеў М.М.,
канд. пед. навук,
ст. выкладчык

ПЕРАХОД НА ШМАТУЗРОЎНЕВУЮ ПАДРЫХТОЎКУ КІРЮЮЧЫХ КАДРАЎ У СФЕРЫ КУЛЬТУРЫ

Пераход на шматузроўневую сістэму адукацыі патрабуе карэннага перагляду зместу і сістэмы падрыхтоўкі спецыялістаў вышэйшай адукацыі.

У заходніх краінах вылучаюць 3 асноўныя этапы вышэйшай адукацыі.

1 этап - 3-4 гады (на асобных спецыяльнасцях больш). Ён заканчваецца прысваеннем адпаведнай ступені бакалаўра (у ЗША, Англіі, Аўстраліі, Японіі), мэтрыз (у Францыі), лісанс (у Бельгіі) або выдачай адпаведнага дыплама (сертыфіката) аб вышэйшай адукацыі.

На другую ступень вышэйшай адукацыі з ліку выпускнікоў першага этапу неспасрадна пас-

тупаюць у сярэднім 10-25% (напрыклад, у Аўстраліі - 7%, у Аўстрыі - 10%, у Англіі - 15%, у ЗША - каля 20%, у Японіі - 6%). Гэты этап вышэйшай адукацыі дае ў асноўным агульную фундаментальную (напрыклад, у Англіі, Іспаніі, месей у ЗША) неспецыялізаваную падрыхтоўку ў выбраным напрамку, у другіх дзяржавах (ФРГ, Бельгія, Францыя) выпускнікі гэтага этапу маюць больш мэтанакіраваную падрыхтоўку. Але амаль ва ўсіх выпадках выпускнікі першага этапу яшчэ не лічацца самастойнымі спецыялістамі вузкага профілю, і для атрымання гэтага статусу ім неабходна навучанне на другім этапе адукацыі. Гэта могуць быць таксама адпаведныя 1-2 галіцкія спецыялізаваныя курсы з улікам спецыфікі канкрэтнай працы або адпаведных кваліфікацыйных экзаменаў па спецыяльнасці пасля 1-3 гадоў практычнай работы.

Другі этап вышэйшай адукацыі на працягу 1-2 гадоў накіраваны на атрыманне ступені магістра (ЗША, Англія, Аўстрыя, Японія), ці дыплама паглыбленага навучання (Францыя), ці спецыяльнага дыплама лісанс (Бельгія). Як правіла, навучанне на гэтым этапе ажыццяўляецца па індывідуальных праграмах, распрацаваных студэнтамі разам з навуковым кіраўніком і зацверджаных кафедрай (дэканатам).

У большасці выпадкаў гэты этап разглядаецца як неабходная ступень для далейшай адукацыі з мэтай падрыхтоўкі доктарскай дысертацыі.

Трэці этап вышэйшай адукацыі практычна ўсюды на Захадзе з'яўляецца навучаннем у дактарантуры (накшталт нашай аспірантуры) для падрыхтоўкі доктарскай дысертацыі. Паступаць у дактарантуру можна як пасля другога этапу (тэрмін навучання 1-3 гады ў залежнасці ад спецыяльнасці), так і пасля заканчэння першага этапу навучання, і тады тэрмін навучання ў дактарантуры можа працягвацца ад 3 да 5 гадоў.

Пры пераходзе да падрыхтоўкі мэнеджэраў сацыякультурнай сферы на шматузроўневай сістэме трэба ўлічваць як станоўчыя, так і адмоўныя вынікі замежнага вопыту. На наш погляд, больш падыходзіць для нас вопыт Германіі ў падрыхтоўцы спецыялістаў.

На першым узроўні (3,5 г.) студэнт вывучае асноўныя агульнагуманітарныя і агульнапрафесійныя прадметы, здае адпаведныя экзамены, што дае падставу для атрымання ступені бакалаўра культуралогіі і кваліфікацыі мэнеджэра сацыякультурнай сферы. Для таго, каб атрымаць вузкую кваліфікацыю (мэнеджэр кіно, мэнеджэр